Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

21. YÜZYILDA RUSYA FEDERASYONU'NUN GÜVENLİK BELGELERİ: NEO REALİST TEORİ ÇERÇEVESİNDE BİR ANALİZ*

Alperen Kürşad ZENGİN
Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, ATASAREN, Strateji ve Güvenlik Araştırmaları ABD, zengin.alperenkursad@gmail.com.tr, ORCID: 0000-0003-2254-6680

Zengin, Alperen Kürşad. "21. Yüzyılda Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Belgeleri: Neo Realist Teori Çerçevesinde Bir Analiz". ulakbilge, 55 (2020 Aralık): s. 1707–1718 doi: 10.7816/ ulakbilge-09-55-18

ÖZ

Rusya Federasyonu'nun 21.yüzyılda yayınladığı Ulusal Güvenlik Konseptleri, Askeri Doktrinler'in analiz edilmesi amacıyla yapılan bu çalışma şu temel sorunsal üzerine yoğunlaşmıştır: "Uluslararası ilişkiler teorilerinden hangisi, Rusya Federasyonu'nun güvenlik belgelerini açıklayabilir(?)". Sorunsal dâhilinde çalışma: "Rusya Federasyonu'nun güvenlik belgelerinin neo-realist teori tarafından şekillenmektedir" hipotezi üzerinden sınanmıştır. Çalışmada, ulaşılan bulgular çerçevesinde Rusya Federasyonu'nun; uluslararası sistemi anarşik-istikrarsız gördüğü, ulusal güvenliğine yönelik temel tehditlerin uluslararası sistemin yapısından kaynaklandığı, güvenlik politikalarının ise "nükleer caydırıcılık ve askeri kapasite" ve "ittifaklar yolu ile dengeleme" stratejileri çerçevesinde oluşturulduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rusya Federasyonu, güvenlik, ulusal güvenlik konsepti, askeri doktrin, Neo Realizm

Makale Bilgisi:
Geliş: 12 Ekim 2020 *Düzeltme: 14 Kasım 2020* *Kabul: 2 Aralık 2020*

* **Bu çalışma "Rusya Federasyonu'nun Ulusal Güvenlik Politikalarına Yön Veren Belgeler ve Etki Eden Güvenlik Yaklaşımları" adlı yüksek lisans tezinin yeniden düzenlenmiş bir bölümüdür.**

© 2020 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

1991 yılında Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemde yapısal değişiklikler meydana gelmiştir. Değişimlerin başında; iki kutuplu sistemin ortadan kalkarak pro-çok kutuplu sistem ya da tek kutuplu sisteme dönüşümü gelmektedir. Bu yeni dönemde devletler politikalarını oluştururken "Soğuk Savaş" dönemi unsurlarından ciddi anlamda bir eksen kayması yaşamışlardır.

Avrupa ve dünyanın geri kalanında ortaya çıkan bu yeni durum, modern devletlerin ulusal güvenlik politikalarının içeriğini gözden geçirme ihtiyacını mutlak surette güçlendirmiştir. Askeri faktörlerin bir kenara bırakılarak (en azından rolünün azaltılması bağlamında) yeni bir güvenlik şekillenmesi yani ortak güvenlik önemleri daha zorunlu hale gelmiştir. Devletler arasında giderek artan karşılıklı bağımlılık, iş birliği yöntemlerindeki artış ve güvenlik konularındaki/gündemindeki değişimler; devlet veya devlet gruplarının ortak hedefler üretmesini kolaylaştırmıştır. Bu nedenle devletlerin tek tek güvenlik çıkarları uluslararası güvenliğin çıkarlarıyla uyumsallaşabilir hale gelmiştir (Grizold, 1994: 37-38). Devletler yayınladıkları ulusal güvenlik konseptleri ve askeri doktrinleri ortaya çıkan yeni durum çerçevesinde düzenleme yoluna gitmişlerdir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Rusya Federasyonu ağır bir travma yaşamış, özellikle ekonomik buhran ve ülke içinde ayrılıkçı eylemler nedeniyle zayıf bir konumda uluslararası sisteme eklemlenmiştir. Rusya Federasyonu, ortaya çıkan yeni sistemde güvenlik ihtiyacını yukarda bahsi geçen "ortak güvenlik" unsurları dâhilinde kendi güvenliğini sağlama yönünde politikalar üretmeye çalışmıştır. Bu politikalar ülkenin yayınladığı 1993 yılı Askeri Doktrinde açıkça göze çarpmaktır. Doktrinde, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Rusya Federasyonu'nun geçiş döneminde (demokratik ve ekonomik reformlar) yayınlandığından, dış politikadan ziyade iç politik istikrarsızlık ülkenin temel uğraş alanı olarak belirtilmiştir. Uluslararası sistem, çatışmalardan ve askeri tehditlerden arındırılmış istikrarlı bir ortam olarak görülmüştür. Aynı zamanda herhangi bir devlet üzerinde nüfuz oluşturma siyasetinin geride kaldığı belirtilmiştir. Ulusal güvenliğin sağlanması önce, BM, çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi, farklı güvenlik yapılarına dâhil olma ve BDT gibi unsurlar ile kolektif güvenlik anlayışı (teorik bağlamda liberal) çerçevesinde şekillenmiştir.

2000'li yılların erken dönemlerinde, Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının yarattığı travmadan kurtulmuş ve bu çerçevede, devlet anlayışında radikal bir değişime giderek, devletin içinde bulunduğu kötü durumun düzeltilmesi için ülke içinde siyasal istikrarın sağlanması adına; yerel-ayrılıkçı çatışmalar çözüme kavuşturulmuş, ekonomi devlet merkezli hale getirilerek Rus vatandaşlarının refah düzeyi iyileştirilmiş, Oligarklar'ın siyasi nüfuzu kırılmış, ülke dışında, devletin imajının yükseltilmesi ve ulusal güvenliğin sağlanması adına; Batı üzerine kurulu politikalar bir tarafa bırakılmış, Atlantik güvenlik yapılanmasının (NATO'nun Doğu Avrupa'da genişlemesi) eylemlerine karşı sesini yükseltmiş, enerji kaynakları ve BMGK kartlarını etkin bir şekilde kullanmıştır. Bu dönemde Rusya Federasyonu, uluslararası sistemin çok kutuplu yapısının ortaya çıkardığı yaşam alanını iyi kullanarak, uluslararası sistemde etkin bir oyuncu olmak için, ABD'nin tek kutuplu dünya düzeni kurma çabalarına üstü kapalı söylemler ile karşı çıkmış, ulusal çıkarlarını korumak adına BDT, KGAÖ, gibi kurumlar ile bölgesel güvenlik ve entegrasyon sağlanması hedeflenmiştir. Bu dönemde yayınlanan güvenlik belgeleri 1990'lı yıllarda yayınlananlardan hem içerik hem politika düzlemi hem de teorik bağlamda farklılıklar göstermektedir.

Rusya Federasyonu'nun 21.yy'da yayınladığı Ulusal Güvenlik Konseptleri, Askeri Doktrinler 'in analiz edilmesi amacıyla yapılan bu çalışma şu temel sorunsal üzerine: Uluslararası ilişkiler teorilerinden hangisi, Rusya Federasyonu'nun güvenlik belgelerini açıklayabilir (?) yoğunlaşmıştır. Sorunsal dâhilinde çalışma: "Rusya Federasyonu'nun güvenlik belgelerinin neo-realist teori tarafından şekillenmektedir" hipotezi üzerinden sınanmıştır. Bu hipotezin sınanması adına, güvenlik belgeleri neo-realist teorinin "uluslararası sistemin anarşik yapısı", "yapısal tehditler", "askeri caydırıcılık ile dengeleme", "ittifaklar yolu ile dengeleme" gibi temel argümanları çerçevesinde belli bir örüntü oluşturularak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Teorik Bağlam: Neorealizm / Yapısal Realizm

Güvenlik tehdidi neo-realistlere göre, revizyonist devletlerin güç elde etme arzusundan değil, sistemin anarşik yapısından doğan "self-help" kavramından/sisteminden kaynaklanır. Klasik realizmde, uluslararası sistemde etkin bir otoritenin olmamasından kaynaklanan anarşik yapı: savaş ve çatışmaları kolaylaştırırken, neo-realizmde savaş ve çatışmaların yani güvenlik tehdidinin baş nedenidir (Schweller, 1996: 90).

Self-help kavramına göre, her devlet başına buyruktur. Bir devlet, başka bir devlete karşı güç kullandığında kendisini yargılayacak, engelleyecek bir otorite bulunmadığından, bir devlet diğer bir devlete karşı her zaman güç kullanabilir, bunun sonucunda kendine güç kullanılan devlet beka sorunu yaşayabilir (Waltz, 1979: 105). Beka sorunu yaşayan devletler bu sorunu aşmak adına, sistem içinde göreli olarak güçlerini, askeri kapasitelerini arttırmak gibi

yollara giderek, anarşik sistemden kaynaklanan güvenlik tehditlerinden kendi kendilerine kurtulmayı hedeflerler (Aydın, 2004: 38). İşte tam olarak bu noktada güvenlik ikilemi ortaya çıkar. Waltz'a göre güvenlik ikilemi, bir devletin diğer devletin niyetinden emin olmamasından dolayı askeri kapasitesini arttırmasından kaynaklanan kısır bir döngüdür. Yani bir devletin güvenliği adına askeri kapasitesini arttırması başka bir devlet için güvensizliğin kaynağı olur ve bu karşılıklı olarak sürekli devam eder (Waltz, 1979: 186-187).

Genel olarak devletlerin, güvenlik ikilemi yaşamasının nedeni, devlet davranışlarından kaynaklanan belirsizliklerdir. Butterfield güvenlik ikilemindeki belirsizliği şu şekilde özetler; bir devlet diğer devlete karşı zarar vermeyeceğini (en azından), istemeyeceğini bilir (fakat diğer devlet) sizin niyetlerinizi tam olarak öngöremeyeceğinden, o devletin size karşı niyetlerinden hiçbir zaman emin olamazsınız (Butterfield, 1951: 21). Collins'in yaptığı örneklendirme bu durumu destekler niteliktedir; A devleti askeri kapasitesini arttırdığında, B devleti bu durumdan tehdit algılar çünkü A'nın hangi niyetle askeri kapasitesini arttırdığını bilemez. A devleti B devletine herhangi bir tehdit oluşturma maksadı gütmemiş olsa bile B devleti buna güvenemez ve en kötü durumu, yani A'nın kendisine saldıracağını düşünerek hareket eder. Bu durumda anarşik yapıdan dolayı B devleti A devletini durdurabilmek için kendi başının çaresine bakmakla yükümlüdür (Collins, 1997: 19-21).

Tüm bu anlatılanlar değerlendirildiğinde neo-realizm revizyonist devletlerin yayılmacı amaçlarını ve güç edinme politikalarını hemen hemen yok saymıştır diyebiliriz. Bununla birlikte Waltz'ın teorisi, revizyonist devletlerin hangi amaçla, ne oranda ve hangi durumlarda güç kullanacağı durumunu göz ardı etmiştir. Waltz'ın yapısal değişkenlere bağlı teorisinde revizyonist devletlerle ilgili olan açığı, özellikle 1980'lerden sonra diğer yapısal realistler savunmacı ve saldırgan realizm kuramlarıyla desteklemeye çalışmışlardır (Açıkmeşe, 2008: 96).

Savunmacı Realizm

Savunmacı realistler, özellikle revizyonist devletlerin güvenlik tehdidi oluşturabileceği düşüncesiyle neo-realizmin eksiğini kapatmaya çalışmışlardır. Bu durumda neo-realistlerin, anarşik yapı kaynaklı, güvenlik ikilemi kavramının getirdiği belirsizliklere ek olarak, "saldırı-savunma dengesi" kavramı benimsenmiştir. Saldırı savunma dengesi kavramı, uluslararası sistemi tanımlarken, devletlerin izledikleri askeri ve diplomatik politikaları neden ortaya koydukları ve bunların neticesinde güvenlik ikileminin nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığını, ilişkilerin çatışmaya mı yoksa iş birliğine mi dönüşeceği gibi sorulara cevap vermeye çalışır. Bu açıdan, savunmacı realizmde, güvenlik ikileminin yaşanmaması gibi bir ihtimal yoktur fakat iş birliğine dönüşme ihtimali vardır (Açıkmeşe, 2008: 98-99).

Saldırı- savunma dengesinde, eğer saldırı daha avantajlı ise o devlet diğer devlete karşı üstünlük sağlamak amacıyla saldırgan politikalar güdebilir ve hatta o devleti işgal edebilir. Bir başka deyişle bir devlet için diğer devleti işgal etmek, ordularını ortadan kaldırmak, kendini savunmaktan daha kolay ise o devlet saldırmayı tercih edecektir. Bu bağlamda herhangi bir statükocu devlet bile revizyonist bir devlete dönüşebilir. Saldırı – savunma dengesinde eğer savunma daha avantajlı ise devletler, askeri kapasitelerini arttırmaya çalışarak, boşuna maliyeti göze alamayıp, statükosunu koruyarak, saldırı ihtimalini azaltabilir. Böylece anarşik yapının belirsizliği ortadan kalkar ve savaşlar ortaya çıkmaz. En azından savunmada olan devlet, kendisine gelebilecek saldırılara karşı hazırlıklı olmaya çalışır, bu durumda karşı devletin güvenliğine karşı bir tehdit oluşturmaz ve iş birliği şansı artar (Jervis, 1978: 187-189).

Jervis'e göre saldırı savunma dengesinin temel belirleyicisi teknolojidir. Coğrafya, ittifaklar, doktrinler genel bağlamda pek önemsenemez ve analiz dışında kalır. Bu bağlamda özellikle askeri teknolojinin gelişmesi devletler için güvenliği sağlama adına çok elzemdir (Jervis, 1978: 183). Diğer akla gelebilecek değişkenler göz ardı edilerek sadece teknoloji üzerine yoğunlaşmak üç açıdan daha mantıklıdır; ilk olarak, saldırı-savunma dengesi ile ilgili bütün çalışmalarda askeri teknolojiye atıf vardır ve temel belirleyicidir, ikinci olarak herhangi başka bir değişkenin kavramla özdeşlemesi, durumu daha karmaşık hale getirerek saldırı-savunma dengesinin hesaplanmasını zora sokma durumudur ve nihayet üçüncüsü ise teknolojik gelişmelerin uluslararası sistem düzeyinde bir değişkenliğe sahip olduğu gerçeğidir. Çeşitli inançlar, milliyet duygusu, iç politika dengeleri vb. gibi unsurlar devletten devlete değişkenlik gösterirken, teknoloji tüm sistemi etkilemektedir (Lieber, 2000: 76-77). Kısaca saldırı-savunma dengesinde ibre saldırı tarafında ise güvenlik ikilemi artacak, tersi durumda ise güvenlik ikilemi azalacak ve iş birliği ihtimali ortaya çıkacaktır.

Savunmacı realizmde, saldırı-savunma dengesinde ibre saldırıyı gösterdiğinde savaş ve işgal ortaya çıkmış olsa da savunma birçok durumda daha avantajlıdır. Çünkü bir devlet eğer saldırgan, revizyonist davranırsa kendine karşı bir güç dengesinin kurulmasından çekinebilir. Tarihsel örneklerden yola çıkılarak, hegemonya sağlamaya çalışan bir devletin sürekli olarak dengelenmeye çalışıldığı, saldırı durumlarında ise sert direnişin ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durumda en iyi yol ılımlı bir şekilde minimal güvenliği izlemek olacaktır (Walt, 2002: 204).

Saldırgan Realizm

Saldırgan realizm, savunmacı realizmde bahsi geçmiş fakat göz ardı edilmiş olan revizyonist devletlerin teoriye eklemlenmesi gereği ve sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Atak realizmin öncüsü olan Mearsheimer kendi teorisini beş varsayımla özetlemiştir (Mearsheimer, 2001: 30-31), bunlardan birincisi; uluslararası sistem anarşiktir fakat bu sistemin kaotik ya da düzensiz olduğu anlamına gelmez. Anarşinin kaynağı hükmedenler üzerinde hükmeden bir otoritenin bulunmamasından kaynaklanır, ikincisi; büyük güçler doğal olarak, saldırgan askeri yeteneklere sahip oluyorlar ve buda onları barbar bir şekilde birbirlerini yok etme imkânı sağlıyor. Bu da her devleti diğer bir devlete karşı potansiyel olarak tehlikeli hale getirmektedir, üçüncüsü; bir devlet diğer bir devletin kendisine binaen niyeti konusunda asla emin olamaz, fakat bu devletlerin mutlak bir şekilde düşmanca niyetleri olduğu anlamına gelmemektedir. Dördüncüsü ise, devletler için hayatta kalmak temel amaçtır. Özellikle, toprak bütünlüğü ve iç politikada özerkliğin korunması ve sağlanması önemlidir. Devletlerin başka amaçları da olabilir fakat temel amaçları güvende olmaktır ve son olarak beşincisi devletler rasyonel aktörler olmasıyla ilgilidir. Uluslararası çevrenin farkındadırlar ve buna uygun olarak stratejiler üretirler. Özellikle diğer devletlerin ne düşündüğünü düşünerek, kendilerinin düşüncelerinin karşı taraftan nasıl algılanacağına dair hayati önemde stratejiler oluştururlar.

Saldırgan realizmde devletlerin güç elde etme arzuları, ancak hegemon olduklarında son bulur. Burada küresel ve bölgesel çaptaki hegemon olma yarışında ancak bir devlet ya bir devletin bölgesel/küresel hegemon olmasını engelleyerek ya da kendisi hegemon olana kadar güç elde etme arzusuna devam eder. Sistemde sadece bölgesel hegemon olmayı başarmış devletler statükocu davranabilirler, başka bir koşulda statükocu devlete rastlanmaz (Mearsheimer, 2001: 40-42).

Saldırgan realizmde, Waltz'ın teorisinin bir eleştirisi olarak kabul edildiğinde (savunmacı realizmin eleştirisi de dahil olmakla birlikte), aslında klasik realizme tek bir fark dışında geri dönüş mevcuttur. Klasik realizmde devletlerin revizyonist davranmalarının özünde insan doğası varken, atak realizmde sistemin anarşik yapısı vardır. Bu durumda klasik realistler iradeci, atak realistler yapısalcıdır (Walt, 2002: 208-209).

Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Belgeleri

Rusya Federasyonu'nun ulusal güvenlik politikası ile ilgili tasavvuru; devletin hedeflerine ulaşabilmesi için askeri, diplomatik, hukuksal (hem ulusal hem de uluslararası), enformasyon, ekonomi ve diğer araçlar üzerine kuruludur. Bu araçların bir araya getirilip koordineli bir şekilde güvenlik politikalarının uygulanması adına etkili olan güvenlik organları ise, Başkanlık (Devlet Başkanı), Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi, Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'dır (Haas, 2004: 2-4).

Rusya Federasyonu'nda güvenlik politikaları bakımından en yetkili ve en önemli kurum "Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi" (RFGK)'dir (Haas, 2010: 16). Güvenlik konseyi üyeleri şunlardır; Devlet Başkanı, Federasyon Konseyi Başkanı, Yabancı(Dış) İstihbarat Servisi Direktörü, Devlet Duma Sözcüsü, Başkanlık İcra Dairesi Başkanı, Çevre Koruma, Ekoloji ve Ulaştırma için Özel Başkanlık Temsilcisi, Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi Sekreteri, Savunma Bakanı, Dışişleri Bakanı (President of Russia, http://en.kremlin.ru).

Rusya Federasyonu'nun güvenliğinin sağlanması adına iki temel güvenlik belgesi oluşturulmuştur bunlar, "Ulusal Güvenlik Konsepti" ve "Askeri Doktrin" dir. "Ulusal Güvenlik Konsepti" Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi, "Askeri Doktrin" ise, Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır (Haas, 2004: 33). Rusya Federasyonu günümüze kadar dört Ulusal Güvenlik Konsepti, dört Askeri Doktrin olmak üzere toplam sekiz güvenlik belgesi yayınlamıştır.

Ulusal Güvenlik Konsepti, uluslararası sisteme bakış, ulusal çıkarlar, ulusal öncelikler ve bunlara karşı iç ve dış tehditler ve güvenliğin sağlanması adına politikalar çerçevesinde oluşturulmuştur. Askeri Doktrin ise, uluslararası sisteme bakış, iç ve dış tehditler, askeri politika, çatışma düzeyleri, nükleer silahlar ve askeri-teknik konular çerçevesinde oluşturulmuştur.

Ulusal Güvenlik Konseptleri

21.yüzyılda Rusya Federasyonu, ulusal çıkarları ve ulusal çıkarlarına karşı tehdit algılamaları çerçevesinde sırasıyla; 2000, 2009, 2015 yıllarında ulusal güvenlik konseptleri (RFUGK) yayınlamıştır. Çalışmanın bu bölümünde konseptler ana hatlarıyla açıklandıktan sonra neo-realizmin; ''uluslararası sistemin anarşik yapısı'', ''yapısal tehditler'', ''askeri caydırıcılık ile dengeleme'', ''ittifaklar yolu ile dengeleme'' gibi temel argümanları çerçevesinde analiz edilmeye çalışılmıştır.

2000 Yılı Ulusal Güvenlik Konsepti

Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konsepti (RFUGK) 10 Ocak 2000 tarihinde başkanlık kararı ile onaylanmıştır. Konsept, ''Rusya Federasyonu'nun dünyadaki yeri'', ''Ulusal Çıkarlar'', ''Tehditler'' ve ''Ulusal Güvenliğin Korunması'' olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Konseptte uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Konseptte uluslararası sistemin yapısına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (RFUGK, 2000: I - IV);

- ABD liderliğindeki gelişmiş batılı ulusların egemenliğine dayalı; uluslararası hukukun temel normlarına uyulmayarak askeri güç kullanımı yoluyla, uluslararası toplum üzerinde etki oluşturmaya dayalı teşebbüsler
- Uluslararası sorunların çözümü üzerinde tek taraflı tahakküm kurma eğilimleri
- Bazı devletlerin özellikle kitle imha silahları geliştirmek yoluyla dünya siyaseti üzerinde etki kurma girişimleri ve bu girişimlerin sonucunda küresel düzeyde rekabetin ortaya çıkması
- Askeri gücün uluslararası sistemdeki yerini koruması
- Terörizm meselesinin ulus ötesi bir hal alması ve küresel istikrar için bir tehdit oluşturması
- Bazı devletler ve devletlerarası kurumlar tarafından, (başta BM ve AGİT) olmak üzere mevcut güvenlik mekanizmalarının zayıflatılması

Konseptte Rusya Federasyonu'na yönelik tehditler öncelikli olarak; ekonomin kötü gidişatı, ayrılıkçı yerel savaşlar ve dünya için gelecekte tehdit oluşturabileceği düşünülen terörizm çerçevesinde belirlenmiştir. Uluslararası sistemin yapısından kaynaklanan tehditler 1997 yılı RFUGK' de ki gibi ikinci planda değil daha önemli görülmüştür. Fakat ekonominin kritik durumu ve yerel savaşlar sorunu ülkeye yönelik temel tehditler olarak görülmeye devam etmiştir. Konseptte uluslararası sistemden kaynaklanan tehditler şu şekilde belirtilmiştir(RFUGK, 2000: IV);

- Rusya'nın dünyadaki ekonomik, siyasal ve askeri etkisinin azalması(zayıflaması)
- NATO'nun doğuya doğru genişlemesi ve askeri-politik blokların güçlenmesi
- Rusya'nın sınırlarına doğrudan yabancı askeri üslerin ve askeri birliklerin yerleşmesi
- Terörizm faaliyetlerindeki artış
- Kitle imha silahlarının ve dağıtım araçlarının çoğalması

Konseptte ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme unsuru olarak görülmüştür. Doktrinde nükleer silahların maiyetine ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir (RFUGD, 2000: IV);

- Rusya Federasyonu ve onun müttefiklerine karşı herhangi bir düzeydeki saldırıya karşı nükleer silahların kullanımı da dâhil olmak üzere kendini koruyacaktır
- Rusya Federasyonu'nun sahip olduğu nükleer silah kapasitesi saldırgan herhangi bir devlete veya devlet koalisyonuna yeterince zarar verecek düzeyde olmalıdır

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına "ittifaklar ile dengeleme" politikası geniş yer bulmuştur (RFUGK, 2000: IV);

- Rusya Federasyonu'nun askeri güvenliğini sağlamakla ilgili en önemli stratejik görevlerden biri, BDT üyesi ülkelerle verimli iş birliği ve ortaklık sağlamaktır
- Sınır bölgelerinin güvenliğinin sağlanması adına BDT ile birlikte önlemler almak,
- BDT üyesi ülkelerle ortak bir ekonomik alan oluşturmak ve tam entegre olmak

2009 Yılı Ulusal Güvenlik Konsepti

''Rusya Federasyonu'nun Ulusal Güvenlik Stratejisi: 2020'ye Doğru'' 12 Mayıs 2009 tarihinde başkanlık tarafından onaylanmıştır. Belge, ''Genel Hükümler'', ''Modern Dünyada Rusya'', ''Ulusal Çıkarlar ve Stratejik Ulusal Öncelikler'', ''Ulusal Güvenliğin Sağlanması'', Düzenleyici-Yasal ve Bilgi Kurumları, Devletin Ulusal Güvenliğinin Temel Göstergeleri'' olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Konseptte uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Konseptte uluslararası sistemin yapısına ilişkin değerlendirmeler (bazı noktalarda geleceğe atıfta bulunarak) şu şekildedir(RFUGK, 2009: 8-12);

- Küreselleşmenin etkisiyle zengin ve fakir ülkelerin arasındaki uçurumun artması ve çatışma durumu,
- Uluslararası toplumun, ortaya çıkan yeni tehlikelere karşı savunmasının azalması
- Dünya siyasetinin etkin merkezleri arasındaki anlaşmazlıklar
- Kitle imha silahlarının çoğalması ve bu silahların teröristler tarafından kullanılma ihtimali
- Küresel enformasyon mücadelesinin artmasının sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerin istikrarına yaptığı negatif etkiler

• Dini radikalizm, milliyetçi düşünceler, yabancı düşmanlığı, ayrılıkçılık ve şiddet yanlısı eğilimlerin artma potansiyeli
• Doğal kaynaklar için rekabet koşullarında askeri güç kullanma ihtimalinin kendini göstermesi
• ABD'nin küresel füze savunma sistemini Avrupa'ya yerleştirmesi durumunda küresel ve bölgesel istikrarın bozulma ihtimali

Konseptte, 1997 ve 2000 yılı RFUGK' den farklı bir şekilde ulusal güvenliğine yönelik tehditler adına ayrı bir bölüm oluşturulmamıştır. Konseptin "Genel Hükümler" bölümü incelendiğinde Rusya Federasyonu'na karşı tehditlerin ortadan kalkmasına dair koşulların oluştuğu ve Rusya'nın uluslararası sistemde etkin bir oyuncu olduğu var sayılmış ve buna karşın uluslararası sistemin istikrarsız-anarşik yapısından kaynaklanan tehditlerin Rusya'yı da ilgilendirdiği "Rusya ve modern dünya: mevcut koşullar ve gelişme eğilimleri" bölümünde belirtilmiştir. Bu nedenle yukarıda saydığımız uluslararası sistemi anarşik-istikrarsız hale getiren unsurlar Rusya Federasyonu içinde tehdit sayılmaktadır. Bunlara ek olarak askeri anlamda yapısal tehditler genel olarak şu şekilde belirtilmiştir (RFUGK, 2009: 30);

• Bir dizi önde gelen yabancı ülkenin; öncelikle nükleer güç açısından askeri alanda hegemonya kurmak istemesinin sonucunda bir silahlanma yarışı alanı oluşturarak nükleer silahlar, stratejik nükleer olmayan silahlar, yüksek hassasiyetli yüksek teknoloji araçları geliştirmesi
• Bazı ülkelerin silahların sınırlandırılması anlaşmalarından ayrılması

Konseptte ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme olarak kalmamış, daha üst bir seviyeye ulaşarak ve ABD' ye karşı doğrudan bir dengeleme boyutu kazanmıştır (RFUGK, 2009: 96);

• ABD'nin "yıldırım çarpması" konsepti gereği, küresel füze savunma sistemi, nükleer ve nükleer olmayan stratejik bombardıman uçakları geliştirmesi göz önünde bulundurulduğunda, Rusya Federasyonu stratejik istikrarın sağlanması adına ABD ile eşitliği sağlamak için gerekli tüm harcamaları ve çabayı üstlenecektir.

Konseptte "ittifaklar yolu ile dengeleme" politikası; ekonomik alanda G8, G20, RIC, BRIC ile ikili ve çok taraflı etkileşimin arttırılması, dış politikanın öncelikli rotası olan BDT ve KGAÖ ile güvenlik alanında, AET (Avrasya Ekonomi Topluluğu (Birliği) ekonomik alanda iş birliğini ve entegrasyonu sürdürmek, siyasi alanda ve özellikle Orta Asya bölgesinde karşılıklı güven ortamının oluşturulması adına ŞİÖ, Rusya Federasyonu için hayati önem taşımaktadır (RFUGK, 2009: 13-14-15).

2015 Yılı Ulusal Güvenlik Konsepti

"Rusya Federasyonu'nun Ulusal Güvenlik Stratejisi '' 31 Aralık 2015 tarihinde başkanlık tarafından onaylanmıştır. Belge, "Genel Hükümler", "Modern Dünyada Rusya", "Ulusal Çıkarlar ve Stratejik Ulusal Öncelikler", "Ulusal Güvenliğin Sağlanması", Düzenleyici-Yasal ve Bilgi Kurumları, Devletin Ulusal Güvenliğinin Temel Göstergeleri'' olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Konseptte uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Konseptte uluslararası sistemin yapısına ilişkin değerlendirmeler (bazı noktalarda geleceğe atıfta bulunarak) şu şekildedir (RFUGK, 2015: 13-24);

• Uluslararası sistemin çok merkezli (kutuplu) modelinin şekillenme sürecine, küresel ve bölgesel düzeydeki istikrarsızlık eşlik etmiştir. Buradan yola çıkarak uluslararası sistem; devletlerin refah düzeyleri ve gelişmişlik seviyeleri arasındaki farkların gittikçe derinleşmesi, doğal kaynaklar üzerindeki mücadele, ulaşım yolları üzerindeki kontrol gibi konularla özetlenebilir.
• Uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanmanın bir faktör olarak var olma olasılığı azalmamıştır. Yeni silahların gelişimi ve dağıtımı hem uluslararası güvenliği hem de silah kontrol anlaşmalarına olan güveni azaltmaktadır. Avrasya, Avrupa-Atlantik ve Asya-Pasifik bölgelerinde eşit ve bölünmez güvenlik ilkelerine uyulmamaktadır.
• Meşru siyasi rejimlerin devrilmesi, bazı devletlerin karşı mücadeleye binaen çifte standart politikaları ve kendine "İslam Devleti" diyen silahlı grupların neden olduğu uluslararası terörizmin artması, Ortadoğu, Afrika ve Kore'de yeni sıcak noktaların ve hiçbir devlet tarafından kontrol edilmeyen alanların oluşması, küresel ve bölgesel istikrarsızlıkların ana konusudur.
• Uluslararası sorunların çözümüne yönelik ısrarcı blok yaklaşımı, günümüzün sorunlarına ve tehditlerine karşı bir çözüm üretemez hale gelmiştir. Afrika ve Yakın Doğu ülkelerinden Avrupa-Atlantik Bölgesi'ne olan göçteki artış, bölgenin güvenliğine dair NATO ve AB güvenlik sistemlerinin artık ömrünün bittiğinin açık kanıtıdır.
• Nükleer silahlara sahip olma durumu açısından sürekli bir artış riski vardır. Bununla birlikte kimyasal silahların çoğalması ve kullanılması yabancı devletlerin bu tarz biyolojik silahlara sahip olmaları durumunda bir belirsizlik mevcuttur.
• Bazı devletlerin jeopolitik kazanımları ve politik çıkarları nedeniyle, ekonomiyi bir baskı olarak kullanması küresel istikrarı zayıflatmaktadır.

Konseptte Rusya Federasyonu'na yönelik tehditler için ayrı bir bölüm oluşturulmamıştır. Konseptin "Genel Hükümler" bölümü incelendiğinde Rusya Federasyonu'nun en önemli uluslararası sorunları çözme, askeri çatışmaları çözme, stratejik istikrarı sağlama ve devletlerarası ilişkilerde uluslararası hukukun üstünlüğünü sağlamadaki rolünün arttığı varsayılmış (RFUGK, 2015: 8), ve buna karşın uluslararası sistemin anarşik-istikrarsız yapısından kaynaklanan tehditlerin Rusya'yı da ilgilendirdiği "Modern Dünyada Rusya" adlı bölümde belirtilmiştir. Bu nedenle yukarda saydığımız uluslararası sistemi anarşik-istikrarsız hale getiren unsurlar Rusya Federasyonu içinde tehdit sayılmaktadır. Konseptte tehdit unsurları şu şekilde belirtilmiştir (RFUGK, 2015: 12,14,17,19);

• Rusya'nın güçlenmesi, çok yönlü ve birbirine bağlı olan ulusal güvenliğine karşı yeni tehditler ortaya çıkarmaktadır. Rusya Federasyonu'nun bağımsız bir şekilde iç ve dış politika uygulamaları, ABD ve müttefikleri tarafından tehdit olarak algılanarak, etkin bir muhalefetle karşılanmıştır. Bununla birlikte ABD ve müttefikleri Rusya'yı çevreleme(kuşatma) politikaları yoluyla ekonomik, askeri ve bilgi alanında baskı kurmaktadır.

• Batı'nın Avrasya'nın entegrasyon sürecine karşı gerilimleri tırmandıran tavrı, Rus ulusal çıkarlarının gerçekleştirilmesi adına olumsuz bir etki yaratmaktadır. ABD ve AB'nin Ukrayna'daki anayasaya aykırı darbeyi desteklemesi, Ukrayna toplumunda derin bir bölünmenin yaşanmasına, aşırı milliyetçi ideolojinin güçlenmesine ve silahlı çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Rusya'nın Ukrayna tarafından düşman olarak algılanması, Rusya'nın sınırlarında kronik bir istikrarsızlığa yol açmıştır.

• Rusya'ya bitişik(komşu) bölgelerde militarizasyon ve silahlanma araçlarının gelişmesi

• Rusya'nın sınırındaki devletlerde ABD'nin askeri-biyolojik laboratuvar ağının genişlemesi

Konseptte ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme unsuru daha üst bir seviyeye ulaşmış ve (üstü kapalı bir şekilde) ABD' ye karşı doğrudan bir dengeleme boyutu kazanmıştır (RFUGK, 2015: 27);

• Tüm bu koşullar altında (uluslararası sistemin anarşik-istikrarsız yapısı) Rusya Federasyonu maliyetli bir çatışmayı göze alarak (silahlanma yarışı dâhil) açık, rasyonel ve pragmatik bir dış politika izleyecektir,

Bunun dışında nükleer ve nükleer olmayan silahlarla ve diğer unsurlarla (konseptte stratejik caydırıcılık olarak belirtilmiş) caydırıcılık şu şekilde belirtilmiştir(RFUGK, 2015: 105-106);

• Rusya Federasyonu, uluslararası alanda stratejik istikrar ve eşit derecede çok taraflı iş birliğini sağlamak için stratejik saldırı silahları alanında en düşük maliyetli düzeyde caydırma potansiyelini korumak için gerekli her türlü çabayı göstermektedir.

• Stratejik caydırıcılık ve silahlı çatışmaların önlenmesini sağlamak için, askeri, siyasi, ekonomi alanında gerekli tedbirler alınmaktadır.

• Stratejik caydırıcılık ve silahlı çatışmaların önlenmesini sağlamak için, nükleer caydırıcılık kapasitesi yeterli seviyede tutulmaktadır.

Konseptte "ittifaklar yolu ile dengeleme" politikası çerçevesinde ilişkide olunan organizasyonlar; stratejik istikrarın korunması ve karşılıklı iş birliği çerçevesinde; BRICS, ŞİÖ, Asya-Pasifik Ekonomik İş birliği Forumu, G-20 ve diğer uluslararası kurumlar ile ortakları ve iş birliğini arttırmak (RFUGK, 2015: 88) BDT, KGAÖ, Avrasya Ekonomi Birliği (AEB) ve Birlik Devleti ile bölgesel düzeyde istikrar sağlama (RFUGK, 2015: 89) şeklinde belirtilmiştir. Konseptte "ittifaklar yolu ile dengeleme" politikası çerçevesinde ilişkide olunan devletler; küresel ve bölgesel istikrarın sürdürülmesinde kilit bir faktör olarak, Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerini geliştirmek (RFUGK, 2015: 93), Abhazya Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti ile bölgesel ve sınır güvenliği açısından iş birliği gerçekleştirmek (RFUGK, 2015: 89), Hindistan Cumhuriyeti ile stratejik ortaklık düzeyini arttırmak (RFUGK, 2015: 94) şeklinde belirtilmiştir.

Askeri Doktrinler

21.yzüyılda Rusya Federasyonu, ulusal güvenliğin sağlanması adına temel askeri referanslar içeren sırasıyla; 2000, 2010, 2014 yıllarında üç askeri doktrin yayınlamıştır. Çalışmanın bu bölümünde ''Askeri Doktrinler'' ana hatlarıyla açıklandıktan sonra neo-realizmin; ''uluslararası sistemin anarşik yapısı'', ''yapısal tehditler'', ''askeri caydırıcılık ile dengeleme'', ''ittifaklar yolu ile dengeleme'' gibi temel argümanları çerçevesinde analiz edilmeye çalışılmıştır.

2000 Yılı Askeri Doktrin

Rusya Federasyonu Askeri Doktrini (RFAD), 21 Nisan 2000 tarihinde 706. sayılı kararname ile Rusya Federasyonu Devlet Başkanı tarafından onaylanmıştır. Askeri Doktrin, genel hükümlerin belirtildiği bir giriş bölümünden sonra, "Askeri-Siyasi", "Askeri- Stratejik", "Askeri- İktisadi" temeller üzerinde üç farklı bölümden oluşturulmuştur. Doktrinde uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Uluslararası sistemin üzerinde istikrarsızlaştırıcı etkenler şu şekilde değerlendirilmiştir (RFAD, 2000: 2-3);

• Etnik dini ve milli radikal düşüncelerin yükselmesi-güçlenmesi
• Ayrılıkçılığın yükselmesi
• Yerel savaşların ve silahlı çatışmaların yayılması,
• Nükleer silahların elde edinilmesinin ve nükleer silahları taşıma araçlarının yayılması,
• Uluslararası güvenliğin sağlanması amacıyla kurulmuş mekanizmaların (özellikle BM ve AGİT) işlevsizleştirme(etkisizleştirme) ve güçsüzleştirme çabaları,
• Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) izni olmadan, herkesçe kabul edilmiş uluslararası anlaşmalara aykırı olarak "insani müdahale" adı altında askeri güç kullanımı,
• Silahların sınırlandırılması ve silahsızlanma ile ilgili uluslararası anlaşmaların bazı ülkeler tarafından ihlali,
• Radikal milliyetçi, dini, ayrılıkçı, terörist hareketlerin faaliyetleri,

Rusya Federasyonu'na yönelik tehditler yapısal tehditlerden kaynaklanmaktadır. Doktrinde Rusya Federasyonu'na yönelik yapısal tehditler şu şekilde belirtilmiştir (RFAD, 2000: 5);

• Özellikle Rusya Federasyonu'nun devlet sınırlarına ve onun müttefiklerinin sınırlarına yakın mevkilerde silahlı çatışma alanlarının varlığı,
• Rusya Federasyonu'nun devlet sınırlarına ve onun müttefiklerinin sınırlarına ya da bölgelerine bitişik denizlere yakın bir şekilde, mevcut güç dengesinin bozulmasına yol açan birliklerin oluşturulması,
• Askeri blokların ve ittifakların Rusya Federasyonu'nun askeri güvenliğini zedelemeye doğru genişletilmesi(genişlemesi),
• Rusya Federasyonu ve müttefiklerinin bölgelerinde operasyon düzenlemek için, diğer devletlerin bölgelerinde çeşitli grupların eğitilmesi ve teçhizatlandırılması,
• Uluslararası terörizm,

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme unsuru olarak görülmüştür. Doktrinde nükleer silahların maiyetine ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir(RFAD, 2000: 4-8);

• Rusya'nın askeri potansiyelinin -özellikle nükleer caydırıcı potansiyeli- yeterli düzeyde tutulması
• Günümüz koşullarında, herhangi bir koşul altında, herhangi bir saldırganın belirli bir seviyede zarar görmesini sağlayabilecek bir nükleer potansiyele sahip olma,

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına çeşitli devlet ve organizasyonlar ile ortaklık-iş birliği kurarak, kolektif güvenlik anlayışı çerçevesinde "ittifaklar ile dengeleme" politikası geniş yer bulmuştur(RFAD, 2000: 7);

• Belarus Cumhuriyeti ile birlikte askeri düzeyde ortak savunma politikasının uygulanması adına, "Birlik Devleti" nin üye devletlerinin silahlı kuvvetlerinin geliştirilmesi ve askeri alt yapının istihdam ve koordine faaliyetlerinin yapılması
• Kolektif Güvenlik Anlaşmasının (KGA) geliştirilmesi ve güçlendirilmesi temelinde, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) çerçevesinde kolektif güvenlik sisteminin geliştirilmesine öncelik vermek

2010 Yılı Askeri Doktrin

Rusya Federasyonu Askeri Doktrini, Rusya Federasyonu Başkanlık kararı ile 5 Şubat 2010 tarihinde onaylanmıştır. Askeri Doktrin; ''Genel Hükümler'', ''Askeri Tehlike ve Tehditler'', ''Askeri Politika'', ''Askeri Savunma İçin Ekonomik Destek'', olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Doktrinde uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Doktrinde uluslararası sistemin yapısına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir(RFAD, 2010: 7-10);

• Uluslararası sistemdeki bazı devletlerin her şeyi kapsamaya çalışan egemenlik hırsı
• Uluslararası hukukun, güvenlik kurumlarının, mevcut güvenlik sisteminin yetersizliği ve birçok bölgesel çatışmanın çözülememesi
• Bazı devletlerin, bölgesel düzeydeki durumu istikrarsızlaştırma ve stratejik istikrarı zayıflatma girişimleri
• Uluslararası terörizmin yayılması

Rusya Federasyonu'na yönelik tehditler yapısal tehditlerden kaynaklanmaktadır. Doktrinde Rusya Federasyonu'na yönelik yapısal tehditler şu şekilde belirtilmiştir;

• NATO'nun Rus sınırlarına doğru genişlemesi
• Stratejik füze savunma sistemlerinin oluşturulması ve dağıtımı, ayrıca bazı bölgelerde stratejik nükleer olmayan silahların konuşlandırılması
• Silahlı çatışmaların mevcudiyeti (ortaya çıkması) ve bu tür çatışmaların Rusya Federasyonu ve müttefiklerine bitişik olan devletlerin topraklarında tırmanışı
• Askeri-politik durumda (devletlerarası ilişkilerde) şiddetli bozulma ve askeri gücün kullanım durumlarının-şartlarının ortaya çıkması
• Uluslararası terörizmin yayılması, radikal ayrılıkçı grupların silahlı faaliyetleri

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme unsuru olarak görülmüştür. Doktrinde nükleer silahların maiyetine ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir(RFAD, 2010: 19-22);

• Stratejik istikrarı korumak için nükleer silahların potansiyelini yeterli seviyede tutmak

• Rusya Federasyonu, nükleer silahların ve diğer kitle imha silahlarının, kendine ya da onun müttefiklerine karşı kullanım tehditlerine binaen nükleer silahları kullanma hakkını saklı tutmaktadır

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına çeşitli devlet ve organizasyonlar ile ortaklık-iş birliği kurarak, kolektif güvenlik anlayışı çerçevesinde "ittifaklar ile dengeleme" politikası geniş yer bulmuştur. Özellikle BDT, KGAÖ, ŞİÖ gibi organizasyonlar hem Rusya'nın bölgesel düzeyde güvenliğini sağlaması hem de uluslararası sistemde NATO ve diğer devletlere karşı dengeleme unsuru olarak kullanılması adına büyük önem taşımaktadır.

2014 Yılı Askeri Doktrin

Rusya Federasyonu Askeri Doktrini 25 Aralık 2014 tarihinde Rusya Federasyonu Başkanı tarafından onaylanmıştır. Askeri Doktrin; ''Genel Hükümler'', ''Askeri Tehlike ve Tehditler'', ''Askeri Politika'', ''Askeri Savunma İçin Ekonomik Destek'', olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Doktrinde uluslararası sistemin yapısı anarşik-istikrarsız olarak değerlendirilmiştir. Doktrinde uluslararası sistemin yapısına ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir(RFAD, 2014: 7-10);

• Küresel rekabetin artması, ekonomik istikrarsızlık, bölgesel ve küresel çaptaki gerilimler

• Mevcut güvenlik sisteminin, uluslararası güvenliği sağlama konusundaki yetersizliği ve devam eden bölgesel çatışmalar

• Küresel olarak, devletlerarası ilişkilerde askeri-politik durumda şiddetli bozulma ve askeri güç kullanım şartlarının ortaya çıkması

Doktrinde Rusya Federasyonu'na yönelik yapısal tehditler şu şekilde belirtilmiştir (RFAD, 2014: 12);

• NATO'nun uluslararası hukuk kurallarına uymaması ve genişlemesi,

• Belirli bazı devletler tarafından bazı bölge ve devletlerin istikrarsızlaştırılması,

• Küresel ve bölgesel istikrarın bozulmasına yol açacak ve küresel güç dengesini bozacak şekilde nükleer silah sistemlerinin kurulması,

• Rusya'nın devlet sınırlarına ve onun müttefiklerinin sınırlarına yabancı devlet askerlerinin konuşlandırılması,

• Rusya Federasyonu'na komşu devletlerdeki hükümetlerin askeri darbe yoluyla devrilmesi ve Rusya Federasyonu'na düşman rejimlerin kurulması,

• Küresel çapta terörizmin yayılması,

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına nükleer silahların caydırıcı özellikleri stratejik dengeleme unsuru olarak görülmüştür. Doktrinde nükleer silahların maiyetine ilişkin değerlendirmeler şu şekildedir(RFAD, 2014: 21-27);

• Küresel ve bölgesel istikrarın korunması adına nükleer güç potansiyelinin yeterli sevide tutulması

• Rusya Federasyonu kendine karşı, nükleer ve diğer kitle imha silahlarının kullanımına ve konvansiyonel silahlarla saldırılarda, nükleer silah kullanma hakkını saklı tutmaktadır

Doktrinde ulusal güvenliğin sağlanması adına çeşitli devlet ve organizasyonlar ile ortaklık-iş birliği kurarak, kolektif güvenlik anlayışı çerçevesinde "ittifaklar ile dengeleme" politikası geniş yer bulmuştur. Özellikle BDT, KGAÖ, ŞİÖ, BRICS gibi kurumlar ve Abhazya Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti ile olan ilişkiler hem Rusya'nın bölgesel düzeyde güvenliğini sağlaması hem de uluslararası sistemde NATO ve diğer devletlere karşı dengeleme unsuru olarak kullanılması adına büyük önem taşımaktadır.

Sonuç

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Rusya Federasyonu eski gücünü kaybetmiş ve derin bir travma yaşamıştır. Boris Yeltsin yönetimi altında, kötü ekonomik durumun ve yerel ayrılıkçı çatışmaların baş göstermesi ülkenin "güçsüz bir devlet" olarak algılanmasına yol açmıştır. Bu dönemde oluşturulan güvenlik politikaları; uluslararası sitemin yapısal değişimine göre şekillenmiş olması hasebiyle realist bir motivasyon taşısa da, güvenliğin sağlanmasının yolları Batı ile uyumlu ve bütünleşmiş bir strateji üzerine kurulduğu için daha çok (teorik bağlamda) liberal unsurlardan etkilendiği söylenebilir.

Bu süreçte ortaya konulan güvenlik politikaları, ülkenin yayınladığı 1993 yılı Askeri Doktrinde açıkça göze çarpmaktır. Doktrinde, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Rusya Federasyonu'nun geçiş döneminde (demokratik ve ekonomik reformlar) yayınlandığından, dış politikadan ziyade iç politik istikrarsızlık ülkenin temel

uğraş alanı olarak belirtilmiştir. Uluslararası sistem, çatışmalardan ve askeri tehditlerden arındırılmış istikrarlı bir ortam olarak görülmüştür. Aynı zamanda herhangi bir devlet üzerinde nüfuz oluşturma siyasetinin geride kaldığı belirtilmiştir. Ulusal güvenliğin sağlanması, önce, BM, çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi, farklı güvenlik yapılarına dâhil olma ve BDT gibi unsurlar ile kolektif güvenlik anlayışı (teorik bağlamda liberal) çerçevesinde şekillenmiştir.

2000'li yılların başlarında V.Putin'in yönetime gelmesiyle birlikte Rusya Federasyonu'nun güvenlik politikaları değişmiştir. Bu dönemde öncelikle kötü ekonomik durum ve ayrılıkçı çatışmalar üzerine politikalar üretilmiş, güvenlik politikaları "Batı'ya dayalı ortak güvenlik" anlayışından devlet merkezli bir anlayışa doğru evirilmiştir. Bu dönemde Rusya Federasyonu'nun yayınladığı güvenlik belgelerinde (2000, 2010, 2014 yılları Askeri Doktrinler, 2000, 2009, 2015 yılları Ulusal Güvenlik Konseptleri) bu değişim açıkça göze çarpmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun 21.yy'da yayınladığı Ulusal Güvenlik Konseptleri, Askeri Doktrinler'in, neo-realist teorinin "uluslararası sistemin anarşik yapısı", "yapısal tehditler", "askeri kapasite ve nükleer caydırıcılık ile dengeleme", "ittifaklar yolu ile dengeleme" gibi temel argümanları çerçevesinde yapılan analizde ulaşılan sonuçlar dört temelde değerlendirilebilir.

İlk olarak, güvenlik belgelerinin genelinde; küresel rekabetin artmasıyla birlikte ortaya çıkan ekonomik durumlar arasındaki uçurumun derinleşmesi, uluslararası terörizmin yayılması, küresel ve bölgesel çapta baş gösteren çatışmalar, mevcut güvenlik yapılarının/kurumlarının yetersiz kalması gibi unsurlara yapılan vurgular çerçevesinde "Rusya Federasyonu uluslararası sistemi anarşik-istikrarsız görmektedir" sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci olarak, güvenlik belgelerinde; NATO'nun Rusya Federasyonu'nun sınırlarına doğru genişlemesi, bazı devletlerin kitle imha silahları dâhil olmak üzere stratejik özellikleri olan silahları üretmeye devam etmesi ve bu üretimin diğer bazı devletlerce yaygınlaştırılması, bazı devletlerin küresel ve bölgesel çapta silahlı grupları desteklemesi, ayrılıkçı-köktenci grupların ortaya çıkardığı terörizmin yayılması ve uluslararası güvenliğin sağlanması adına dayatılan ısrarcı blok yaklaşımları gibi unsurlara yapılan vurgular nedeniyle; "Rusya Federasyonu ulusal güvenliğine yönelik temel tehditleri uluslararası sistemin yapısına dayandırmaktadır" sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü olarak, güvenlik belgelerinde Rusya Federasyonu; uluslararası sistemin stratejik güç dengesini korumak ve ortaya çıkacak bir saldırıda nükleer silahlarda dâhil olmak üzere tüm konvansiyonel, stratejik silahları kullanma hakkını koruduğunu belirtmesi nedeniyle güvenlik politikalarının belli bir kısmının "askeri kapasite ve nükleer caydırıcılık ile dengeleme" unsuru etrafında şekillendiği söylenebilir.

Dördüncü ve son olarak güvenlik belgelerinde; BDT, KGAÖ, ŞİÖ, BRICS gibi uluslararası örgütler, Birlik Devleti, Abhazya Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti ve ÇHC ile ekonomi ve güvenlik konularındaki ilişkilere yapılan vurgu Rusya Federasyonu'nun; bölgesel temelde Avrupa-Atlantik kuşağını, uluslararası örgütler bağlamında NATO'yu, küresel rekabet düzeyinde ise ABD'yi "ittifaklar yolu ile dengeleme" politikasının bir yansıması olarak görülebilir.

Kaynaklar

Açıkmeşe, Sinem A. Kopenhag Okulu ve Realist Güvenlik Çalışmalarında Aktör, Tehdit ve Politika: Avrupa Güvenliği Üzerine Bir Değerlendirme, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, 2008.

Aydın, Mustafa, "Uluslararası İlişkilerin Gerçekçi Teorisi: Kökeni, Kapsamı, Kritiği", Uluslararası İlişkiler, 1 (1), (2004): 33-60.

Butterfield, Herbert, History and Human Relations, New York: Collins. 1951.

Collins, Alan, The Security Dilemma and the End of the Cold War, Edinburgh: Keele University Press, 1997.

Grizold, Anton, "The Concept of National Security in the Contemporary World", Internatıonal Journal On World Peace, 11(3), (1994): 37-53.

Haas, Marcel. D. Russian Security and Air Power: 1992-2002, London: Frank Cass. 2004.

Jervis, Robert. "Cooperation Under the Security Dilemma World Politics", 30 (2), (1978): 167-214.

Lieber, Keir. A. "Grasping the Technological Peace: The Offense-Defense Balance and International Security", International Security, 25(1), (2000): 71-104.

Mearsheimer, John, The Tragedy of Great Power Politics, London :W. W. Nonon & Company, 2001.

Melville, Andrei, Shakleina, Tatiana. Russian Foreign Policy in Transition: Concepts and Realities, Budapest: Central European University Press, 2005.

Rusya Federasyonu Askeri Doktrini (RFAD-2010), https://carnegieendowment.org/files/2010russia_military_doctrine.pdf (Erişim Tarihi 05.03.2020).

Rusya Federasyonu Askeri Doktrini, (RFAD-2014), https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2015/08/Russia-s-2014-Military-Doctrine.pdf (Erişim Tarihi 05.03.2020).

Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konsepti (RFUGK-2015), http://www.ieee.es/Galerias/fichero/OtrasPublicaciones/Internacional/2016/Russian-NationalSecurity-Strategy-31Dec2015.pdf (Erişim Tarihi 05.03.2020).

Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konsepti, (RFUGK-2000), http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents//asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768 (Erişim Tarihi 05.03.2020).

Rusya Federasyonu Ulusal Güvenlik Konsepti, (RFUGK-2009), http://www.ieee.es/Galerias/fichero/OtrasPublicaciones/Internacional/2016/Russian-National-Security-Strategy-31Dec2015.pdf (Erişim Tarihi 05.03.2020).

Schweller, Randall. L. "Neorealism's Status-quo Bias: What Security Dilemma?" Security Studies, 5(3), (1996): 90-121.

Walt, Stephen, "The Enduring Relevance of the Realist Tradition", Katznelson, Ira, Milner, Helen, (Der.), Political Science: State of the Discipline, Londra: Norton & Company, (2002): 197-230.

Waltz, Kenneth, Theory of International Politics, California: Addison-Wesley, 1979.

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

SECURITY DOCUMENTS OF THE RUSSIAN FEDERATION IN THE 21ST CENTURY: AN ANALYSIS IN THE FRAMEWORK OF NEO REALIST THEORY

Alperen Kürşad ZENGİN

ABSTRACT

This study was conducted to analyze the National Security Concepts and Military Doctrines published by the Russian Federation in the 21st century. The main problem of thestudy is: "Which of the theories of international relations can explain the security documents of the Russian Federation?". The study was tested on the hypothesis that "the security documents of the Russian Federation are shaped by the neo-realist theory". In the study, the findings of the Russian Federation; ıt considers that the international system is seen as anarchic-unstable, that the main threats to national security stem from the structure of the international system, and that security policies are established within the framework of "nuclear deterrence and military capacity" and balancing through alliances "strategies.

Keywords: Russian Federation, security, Neo-Realism, national security concept, military doctrine